

Jdou k nám kuřátka!

Jak může euro-americká dohoda o volném obchodu (TTIP) otevřít cestu chlorované americké drůbeži na naše stoly

Obavy z toho, že obchodní dohoda mezi Evropskou unií a Spojenými státy by mohla vést k prodeji „chlorovaných kuřat“ v EU, není možné zlehčovat. Sama Evropská komise se snaží prosadit, aby chemické omývání masa bylo v evropské živočišné výrobě povoleno. Nyní se tuto bariéru snaží prolomit také USA při vyjednávání o Transatlantickém obchodním a investičním partnerství (TTIP). Evropský přístup k normám pro bezpečnost potravin se však zásadně liší od amerického. Evropští farmáři, obyvatelé a životní prostředí chemickým omýváním masa nic nezískají.

Není kuře jako kuře

Evropa a USA mají ke stanovování norem pro bezpečnost potravin velmi odlišný přístup. Evropa volí přístup předběžné opatrnosti a v živočišné produkci uplatňuje například omezení používání antibiotik a chemických látek podporujících růst. Má také náročnější požadavky na podmínky chovu zvířat – tzv. Welfare [1]. Její normy pro bezpečnost potravin platí také na dovezené potraviny, což znamená, že američtí vývozci, kteří nespĺňují evropské normy, nemají přístup na trh EU. To se týká hovězího masa z dobytka, kterému byly podávány růstové hormony, vepřového masa z prasat, jimž byly podávány látky podporující „účinnost krmiva“, a drůbeže omyté v antimikrobiálních chemických látkách [2].

Ve snaze zabránit kontaminaci potravin mikroby (jako je např. salmonela) uplatňuje EU integrovaný přístup „od farmy až po vidličku“. Snaží se udržet nemoci a infekce na uzdě během života zvířat a minimalizovat potenciální škodu na životním prostředí v celém procesu výroby potravin [3, 4]. Navíc při porážce drůbeže smí být použita k odstranění povrchových nečistot z mrtvých zvířat jen voda, jiné látky musejí být zvláště povoleny [5]. Tento přístup omezuje potenciální dopady na lidské zdraví [6] a zabraňuje skrývání špatné hygieny na farmách.

Americký přístup je zásadně odlišný. Soustředí se jen na konečný produkt a na omývání mrtvé drůbeže jsou používány antimikrobiální chemikálie, jako například chlorovaná voda [7].

Evropská komise se už dvakrát pokusila povolit omývání masa

Zákaz používání antimikrobiálních látek k omývání masa platí v EU od roku 1997. Není překvapením, že USA od té doby tvrdě tlačí na to, aby EU změnila své normy pro bezpečnost potravin. V roce 2008 Evropská komise požádala národní vlády, aby povolily čtyři látky pro omývání masa. Požadavek byl zamítnut jasnou většinou evropských ministrů zemědělství kvůli dlouhému seznamu obav z dopadů na bezpečnost evropských potravin [9, 10]. Ministři zemědělství se přímo odvolali na přístup „od farmy až po vidličku“, možnou škodu na životním prostředí a obavy z potenciálního rozvoje antimikrobiální odolnosti v živočišné výrobě.

Ministři zemědělství EU: nechceme chemická kuřata

Když v roce 2008 Evropská rada zamítla návrh Evropské komise na povolení chemického omývání drůbeže [21], odvolala se na princip předběžné opatrnosti a vědeckou nejistotu a podrobně rozvedla obavy z:

- faktu, že by tak mohly být maskovány špatné hygienické podmínky [22];

- znečištění vody, včetně znečištění sloučeninami fosforu;
- vzniku rakovinotvorných chlorových sloučenin;
- poškození zdraví zaměstnanců čističek odpadních vod;
- pochyb o skutečné účinnosti omývání;
- rostoucí odolnosti vůči antibiotikům – od roku 2008 Evropský úřad pro bezpečnost potravin ani americké úřady žádající změnu v evropských normách nebyly schopny zodpovědět otázky o rozvoji odolnosti vůči antimikrobiálním látkám.

Jsou to právě jednotlivé členské státy EU, které se dosud držely opatření v rámci celého výrobního procesu. Evropská komise tlačila na povolení omývání v chemických látkách několikrát: kromě zmíněného neúspěšného pokusu z roku 2008 znovu v roce 2013, kdy na žádost USA prosadila povolení kyseliny mléčné pro omývání hovězího masa [12]; a nyní se snaží podruhé o povolení kyseliny peroctové pro drůbeží maso.

Rozhovory mezi EU a USA směřující k uzavření TTIP mohou již nyní ovlivňovat evropské normy, ačkoli jednání byla zahájena teprve v červnu 2013 [11].

V reakci na rostoucí obavy z dopadů obchodní dohody na zemědělství a potravinářský průmysl evropská komisařka pro obchod Cecilia Malmström prohlásila, že obchodní rozhovory nepovedou k povolení dovozu hovězího masa z krav, kterým byly podány růstové hormony, geneticky modifikovaných potravin nebo kuřat omývaných v chloru [13]. Přes tato veřejná prohlášení se však Evropská komise posunuje stále blíž ke schválení nové látky k omývání drůbeže [14]. Vyjádření Evropského úřadu pro bezpečnost potravin ukazuje, že Evropská komise nyní zvažuje schválení kyseliny peroctové jako látky k omývání mrtvých zvířat a masa.

Požadavky amerického průmyslu

Americký drůbežářský průmysl – včetně Národní rady pro drůbež a společnosti Campbell's vyrábějící polévky – je v čele těch, kteří žádají přístup na evropský trh [15]. Národní rada pro drůbež si stěžovala, že američtí vývozci drůbeže byli „nespravedlivě odstřiženi od evropského trhu neodůvodnitelnými netarifními překážkami obchodu“ [16], a uvedla, že dohoda „TTIP by byla pro náš průmysl užitečná pouze v případě, že jednání vyústí v odstranění těchto SPS [sanitárních] bariér, které Evropa uplatňuje téměř 18 let“ [17].

Potravinářská firma Campbell's napsala americkým vládním úředníkům: „Campbell nyní nemůže vyvážet svou inovativní řadu kuřecích [...]

výrobníků do zemí EU kvůli obchodním překážkám. Především evropský zákaz amerických drůbežích výrobků, které prošly ošetřením za účelem snížení množství patogenů (PRTs), znemožňuje společnosti Campbell's vyvázet tyto výrobky.“ [18]

Tlak USA na evropské normy pro drůbež

V roce 2009 Spojené státy reagovaly na zamítnutí návrhu Evropské komise na povolení omývání masa chemickými látkami ze strany evropských vlád zahájením sporu u Světové obchodní organizace (WTO). Americká vláda argumentovala tím, že rozhodnutí EU bylo v rozporu s více kapitolami WTO (např. smlouvou o hygieně (SPS) a zemědělství) [20].

Obchodní dohoda TTIP mezi EU a USA ohrožuje přístup „od farmy až po vidličku“, který Evropská unie dosud uplatňovala, a mohla by vést k tomu, že bude schvalováno stále více a více chemických látek povolených k ošetření masa, včetně chlorované vody.

Chemické omývání znehodnotí investice vložené do bezpečné výroby

Drůbežářský průmysl v EU nesouhlasí s postojem Evropské komise vůči omývání masa chemickými látkami. Celoevropská asociace zpracovatelů drůbeže (AVEC) si stěžovala, že povolení chemických látek k omývání masa by znehodnotilo všechny investice vložené do bezpečnější výroby drůbežích výrobků [31], a Britská rada pro drůbež vyslovila obavy z toho, že požadavky norem pro bezpečnost potravin mohou být sníženy výsledkem vyjednávacího procesu [32].

Je vysoce pravděpodobné, že tlak americké vlády a amerického drůbežářského průmyslu může vést k současnému snížení norem upravujících bezpečnost potravin, dokonce před uzavřením dohody TTIP. Toto snížení by mohlo – buď veřejně, nebo za zavřenými dveřmi – být jednou z amerických podmínek pro podepsání obchodní dohody.

Nejedná se o pouhou spekulaci: vyjádřil se tak už evropský komisař pro zemědělství Phil Hogan [29]. Nedávné schválení kyseliny mléčné jako látky použitelné pro omývání hovězího masa a zahájení ošetřování drůbeže první chemickou látkou naznačuje, že tento proces za zavřenými dveřmi již probíhá.

Zájem na deregulaci

„Sbližování předpisů“ je jedním z klíčových cílů TTIP. Může být nástrojem pro změny norem apředpisů, které představují finanční zatížení pro obchodní partnery. Téma „chlorovaných kuřat“ je toho dobrým příkladem, protože evropský a americký systém pro bezpečnost potravin jsou odlišné. Dosud nic nenaznačuje tomu, že USA zastaví používání omývání masa chemickými látkami. Místo toho je na EU vyvíjen tlak, aby snížila požadavky svých norem. Díky instituci takzvaného vzájemného uznání by EU a USA mohly vzájemně uzнат své regulační systémy jako rovnocenné, ačkoli jsou odlišné, na základě toho, že hypoteticky dosahují stejných výsledků. V tomto případě by byl americký systém omývání masa chemickými látkami považován za stejně dobrý jako evropský systém, což by znamenalo, že prodej amerických drůbežích výrobků by již v EU nemohl být zakázán (pokud by nebyl výslovně uveden jako výjimka v textu dohody TTIP).

Řešení

Úředníci Evropské komise a národní vlády opakovaně prohlásili, že evropský přístup k potravinové bezpečnosti „od farmy až po vidličku“ je neporušitelný a nebude zpochybněn při vyjednávání o TTIP.

Tato publikace však ukazuje, že Evropská komise se v minulosti již několikrát pokusila schválit prodej takzvaných „chlorovaných kuřat“ a dalšího masa ošetřeného chemickými látkami; a navíc v současné době připravuje půdu pro to, aby byla vůbec poprvé povolena chemická látka pro ošetření kuřecího masa – kyselina peroctová – která je běžně používána na velkých farmách v USA.

Hnutí DUHA je přesvědčeno, že tlak ze strany americké vlády a amerických drůbežářských firem již nyní vede ke kompromisům v evropských normách upravujících bezpečnost potravin. Diplomati by proto měli z TTIP kompletně vyloučit celou kapitolu: takzvané sanitární a fytosanitární standardy (SPS), tedy jednoduše řečeno: potraviny a zemědělství.

Další informace

Klára Havlová, klara.havlova@hnutiduha.cz, 775 731 431
Jiří Koželouh, jiri.kozelouh@hnutiduha.cz, 723 559 495

Literatura

- [1] <http://www.ciwf.org.uk/media/6305116/ttip-a-recipe-for-disaster-booklet-dec-2014.pdf>.
- [2] https://ustr.gov/sites/default/files/FINAL-2014-SPS-Report-Compiled_0.pdf (str. 43-55).
- [3] <http://www.beuc.eu/blog/what-is-wrong-with-chlorinated-chicken/>.
- [4] Stránky European Food Safety Authority Salmonella, <http://www.efsa.europa.eu/en/topics/topic/salmonella.htm>; nařízení Evropské komise 854/2004, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:226:0083:0127:EN:PDF>; nařízení Evropské komise 853/2004, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:139:0055:0205:EN:PDF>.
- [5] Nařízení Evropské komise 853/2004, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:139:0055:0205:EN:PDF>.
- [6] <http://www.beuc.eu/blog/what-is-wrong-with-chlorinated-chicken/>.
- [7] Pathogen Reducing Treatments' (PRTs) zahrnují chlorine dioxide, acidified sodium chlorite, trisodium phosphate a peroxyacids, https://ustr.gov/sites/default/files/FINAL-2014-SPS-Report-Compiled_0.pdf, str. 47.
- [8] Nařízení EU 853/2004 říká, že pouze voda smí být používána k omývání povrchových nečistot z mrtvých zvířat a jakákoli jiná látka musí získat zvláštní povolení, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2004:139:0055:0205:EN:PDF>.
- [9] Rozhodnutí Evropské rady zamítající návrh Komise na nařízení Rady upravující nařízení č. 853/2004, 16163/08, 9. prosince 2008, <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2016163%202008%20INIT>.
- [10] Spor WTO DS389, https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds389_e.htm.
- [11] Prohlášení prezidenta Barrosa o obchodní dohodě mezi EU a USA při příležitosti zasedání G8, 17. června 2013, http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-13-544_en.htm.
- [12] <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:034:0001:0003:EN:PDF>.
- [13] <http://www.theguardian.com/business/2014/dec/08/transatlantic-trade-partnership-ttip-dividing-europe-cecilia-malmstroem-washington-debut>.
- [14] Vědecký názor Úřadu pro bezpečnost potravin hodnotící bezpečnost a účinnost kyseliny peroctové při použití ke snížení množství patogenů na mrtvé drůbeži a mase, 13. června 2014, <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/doc/3599.pdf>.
- [15] Spor mezi USA a EU o drůbeži, týkající se použití chemického ošetření za účelem snížení množství patogenů (PRTs), Congressional Research Service, leden 2015, <http://fas.org/sgp/crs/misc/R40199.pdf> (footnotes 22 and 24). Also <http://www.thepoultrysite.com/poultrynews/32592/us-chicken-farmers-call-for-access-to-international-markets>.
- [16] http://www.nationalchickencouncil.org/wp-content/uploads/2013/10/Bill-Roenigk-T-TIP-Hearing-of-the-Finance-Committee-U-S-Senate-3.pdf?utm_source=WhatCounts+Publicaster+Edition&utm_medium=email&utm_campaign=N-CC%E2%80%99s+Roenigk+Expresses+Concerns+about+US-EU+Trade+Deal&utm_content=in+testimony+delivered+today.
- [17] <http://www.thepoultrysite.com/poultrynews/32592/us-chicken-farmers-call-for-access-to-international-markets>.
- [18] Campbell Soup Company – TTIP Submission, 10. května 2013, <http://www.regulations.gov/#!documentDetail;D=USTR-2013-0019-0134>.
- [19] Spor mezi USA a EU o drůbeži, týkající se použití chemického ošetření za účelem snížení množství patogenů (PRTs), Congressional Research Service, leden 2015, <http://fas.org/sgp/crs/misc/R40199.pdf>.
- [20] In the view of the United States the EC measures appear to be inconsistent with the EC's WTO obligations, including, but not limited to, the following: SPS Agreement Articles 2.2, 5, and 8, and Annex C(1); GATT 1994 Articles X:1 and XI:1; Agriculture Agreement Article 4.2; and TBT Agreement Article 2. According to the United States, the EC measures also appear to nullify or impair the benefits accruing to the United States directly or indirectly under the cited agreements. DS389, https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds389_e.htm, <http://www.efsa.europa.eu/en/scdocs/doc/297.pdf>.
- [21] Rozhodnutí Evropské rady zamítající návrh Komise na nařízení Rady upravující nařízení č. 853/2004, 16163/08, 9. prosince 2008, <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&f=ST%2016163%202008%20INIT>.
- [22] Toto bylo také předmětem vyšetřování v USA, kde jsou používány postupně se zvyšující dávky chemických látek při omývání: http://www.washingtonpost.com/politics/usda-reviews-whether-bacteria-killing-chemicals-are-masking-salmonella/2013/08/02/da88238e-eefe-11e2-a1f9-ea873b7e0424_story.html?hpid=z3.
- [23] http://www.wsbtv.com/news/news/chicken-plant-workers-say-chemicals-sprayed-carcas/nfg73/#__federated=1.
- [24] <http://www.wsbtv.com/news/news/chicken-plant-workers-say-chemicals-sprayed-carcas/nfg73/>.
- [25] Vědecký názor Úřadu pro bezpečnost potravin z roku 2011 „Campylobacter in broiler meat production: control options and performance objectives and/or targets at different stages of the food chain“, citovaný zde: http://www.beuc.org/publications/beuc-x-2014-030_ipa_beuc_position_paper_ttip_food.pdf.
- [26] Viz [14].

- [27] Vědecký názor Úřadu pro bezpečnost potravin, hodnotící bezpečnost a účinnost kyseliny peroctové při použití ke snížení množství patogenů na mrtvé drůbeži a mase, 13. června 2014, <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/doc/3599.pdf>.
- [28] http://www.beuc.org/publications/beuc-x-2014-052_cpe_beuc_position_paper-use_of_peroxyacetic_acid_on_poultry_carcases_and_meat.pdf.
- [29] Hogan v irském rádiu RTE, 18. února 2015, <http://www.rte.ie/radio/utills/radioplayer/rteradioweb.html#!rii=9%3A20729942%3A48%3A18-02-2015%3A>.
- [30] Počáteční ustanovení Evropské komise v kapitole o regulační spolupráci v TTIP, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/february/tradoc_153120.pdf. Jednací texty EU v TTIP jsou dostupné i zde: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1230>.
- [31] http://www.avec-poultry.eu/system/files/archive/new-structure/avec/Annual_Report/2014/Version%20Finale.pdf, str. 18.

Vydalo Hnutí DUHA, Brno, duben 2015

Hnutí DUHA, Údolní 33, 602 00 Brno, info@hnutiduha.cz, www.hnutiduha.cz

Hnutí DUHA prosazuje zdravé prostředí pro život, pestrou přírodu a chytrou ekonomiku. Dokážeme rozhábat politiky a úřady, jednáme s firmami a pomáháme domácnostem. Našich výsledků bychom nedosáhli bez podpory tisíců lidí, jako jste vy.